

ІСТОРІЇ УСПІХУ

ПЕРЕДМОВА

Децентралізація в Україні, як і в інших країнах, надає можливості об'єднаним територіальним громадам визначати власні пріоритети та обирати свій шлях розвитку. Головний принцип децентралізації полягає в тому, що громади усвідомлюють свої потреби набагато краще, ніж представники влади обласного чи національного рівнів. Більше 200 років тому американський президент Томас Джефферсон сказав: «Уряд, що ближче всього до своїх людей, якнайкраще представляє їхні інтереси». Це — переконлива істина, і реформа з децентралізації влади в Україні її ще раз підкреслює.

Окрім того, завдяки передачі повноважень на місця, можливостям встановлювати свої пріоритети і приймати власні рішення, децентралізація розкриває ідеї, творчість та потенціал громад. Наразі програма USAID DOBRE має 50 громад-партнерів, але зовсім скоро їх кількість зросте до 75. Ми вже побачили, як наші громади розвиваються та здобувають нові досягнення в належному урядуванні. Слобожанська об'єднана громада, що на Дніпропетровщині, завдяки проекту ініціативної молоді відкрила радіостанцію. У її відкритті взяла участь Надзвичайний та Повноважний Посол США в Україні Марі Йованович, та разом з головою громади Іваном Камінським першими дали інтерв'ю радіоведучим — учням старших класів Слобожанської загальноосвітньої школи №1.

У Доманівській об'єднаній громаді, що на Миколаївщині, завдяки зусиллям молоді вдалося перетворити старий кінотеатр на сучасний мультифункціональний коворкінг-центр «ПораДій». Відтепер у громаді є місце не лише для культурних подій, а й коворкінг для потенційних стартапів, приміщення для проведення тренінгів та майстер-класів. Також тут функціонує міні-кав'ярня, де відвідувачі можуть придбати напої й ласощі, а зароблені кошти залишаться в громаді та будуть направлені на підтримку роботи коворкінгу.

У Тербовлянській об'єднаній громаді, що на Тернопільщині, створили музей та туристично-інформаційний центр. Спеціалісти з громади розробили туристичні веломаршрути та пропонують їх відвідувачам декількома мовами. А ще запустили програму розвитку велотуризму та пропонують взяти велосипеди напрокат.

У Печеніжинській громаді Івано-Франківської області взяли курс на переробку твердих побутових відходів з акцентом на переробку вторинної сировини та громадську просвітницьку кампанію інформування населення про її переваги.

А в Байковецькій громаді Тернопільської області, за підтримки програми USAID DOBRE, запустили першу шкільну сільську автоматизовану обсерваторію. Відтепер байківчани та гості громади зможуть проводити заняття астрономічних гуртків, науково-дослідні роботи, долучатися до роботи обсерваторії онлайн та розвивати STEM-освіту в громаді. Та ще багато позитивних прикладів роботи та змін в інших громадах.

Цей путівник описує лише деякі з багатьох досягнень, яких громади досягли спільно з нашою програмою. Я переконаний, що далі їх буде ще більше, і ми із задоволенням ними поділимося. Ви вже можете відчути ті зміни, що відбуваються в наших громадах. Кожного разу, коли я відвідую ту чи іншу громаду, я бачу та відчуваю ці зміни. Хоча ці різні досягнення відображають різноманітне та індивідуалізоване мислення кожної громади, вони відображають загальну тему — децентралізація змінює життя громад на краще.

Насолоджуйтеся, подорожуючи стежками успіху наших громад по всій країні. Децентралізація працює. Децентралізація — це DOBRE!

Директор програми USAID DOBRE
Беррі Рід

ІСТОРІЯ УСПІХУ

Видання про розвиток, досвід і досягнення громад-партнерів програми USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE), призначене передусім для активістів, волонтерів, зацікавлених осіб з не об'єднаних громад та мешканців ОТГ

Загальна редакція: Ірина Малик, Віталій Чумак

Автори: Ольга Ткаченко, Оксана Якуніна

Фото: Владислав Содель, Анастасія Сіроткіна, Ольга Ткаченко, Анна Нікуліна
Олег Требух, Сергій Потушинський, Frame Studio, Юрій Козловський, Віталій Чумак,
Рита Бойко, Світлана Матвєєва, Олена Виноградова, Владислав Калкатін, Олеся Трачук - Посольство США в Україні
Дизайн: Леонід Марущак

Це видання стало можливим завдяки щирій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст є відповідальністю Громадської організації «Український кризовий медіа-центр» та Глобал Ком'юнітіз (Global Communities) і не обов'язково відображає точку зору USAID чи уряду Сполучених Штатів.

Київ — 2018

ІСТОРІЯ УСПІХУ

Асканія-Нова відома у Європі своїм біосферним заповідником ім. Фрідріха Фальц-Фейна, який було засновано ще у 1898 році.

ПЕРШІ ВИБОРИ:
11 ГРУДНЯ 2016 РОКУ

**КІЛЬКІСТЬ РАД,
ЩО ОБ'ЄДНАЛИСЯ:**
2

ПЛОЩА:
330,6 КМ²

НАСЕЛЕННЯ:
5 704 МЕШКАНЦІ

Нині в Асканії-Новій громаді мешкають майже 6 тисяч осіб. Формування здорового покоління — таким обрала свій пріоритет розвитку місцева селищна об'єднана громада. Після анкетування, проведеного серед мешканців, було визначено, що створення умов для збереження і зміцнення здоров'я та занять спортом стане одним із ключових напрямів роботи громади.

Насамперед було оновлено та розбудовано три стадіони. Два з них — у селищах Питомник та Молочне. Знищені часом майданчики відновили, і останнім часом тут вже відбулося кілька чемпіонатів районного та обласного рівнів.

Юні футболісти на стадіоні «Асканія-Арена», вересень 2017 р.

АСКАНІЯ-НОВА

СЕЛИЩНА ОБ'ЄДНАНА ГРОМАДА

«Люди хочуть грати на якісних спортивних газонах, а не в бур'янах і пилюці. Я сам пройшов усі ці «поля», коли грав у футбол: не раз збивав лікті, коліна. А коли люди тягнуться до спорту, то хочеться для них і будувати. Наприклад, гарний, зручний стадіон», — каже один з ініціаторів спортивних проєктів, голова громади Віталій Свінцицький.

Оновлення стадіону «Асканія-Арена», березень-вересень 2017 р.

Третій стадіон розташований у центрі громади. Ще в березні минулого року тут був пустир, а вже у вересні з'явилася «Асканія-Арена». До підготовки ґрунту, засіву трави, розбивки ділянки залучили громадськість. Воду для поливу покриття стадіону брали із протипожежної водойми. Потім встановили пластикові лавки, з часом заплановано їх збільшити. Загалом на розбудову стадіону витрачено близько 400 тис. гривень, більша частина з яких — спільнокошт фермерів-підприємців та мешканців громади. Решта фінансування виділили з бюджету громади. Проте це ще не фініш: футбольний стадіон продовжують розбудовувати, хоча він уже діє. У найближчих планах — облаштувати якісні роздягальні, а згодом — побудувати на території стадіону дитячі майданчики. У 2019 році, на базі «Асканія-Арени» — заплановано провести всеукраїнський чемпіонат із футболу серед громад-партнерів програми USAID DOBRE.

Слід зауважити, що на самому початку мешканці громади скептично поставилися до реалізації цих ідей. Мовляв, ті реконструкції триватимуть вічно. На початку будівництва стадіону багато хто казав, що

нічого не вдасться. Тим часом активісти проводили бесіди з жителями громади, організовували акції, спортивні свята тощо. А на стадіоні тривали будівельні роботи. І відкриття об'єкта в день народження громади стало підтвердженням, що зміни такі можливі — якщо їх дуже захотіти.

Маршрут розвитку спорту прокладають у селах усієї громади — там встановлюють майданчики. У дитячо-юнацькій спортивній школі «Академія футболу Асканія—Нова» діють різноманітні секції: спортивні танці, футбол, бокс. Тут навчається майже 150 дітей. Інструктори з легкої атлетики додатково виїжджають на заняття в інші населені пункти громади. Також працює спортивний клуб із тренажерною та більярдною залами, обладнанням для настільного тенісу та хокею.

Популяризують здоровий спосіб життя та спорту в об'єднаній громаді і через проведення різноманітних заходів: спартакіад, кубків із футболу для дорослих та дитячих команд, спортивних заїгів.

Біосферний заповідник імені Ф. Е. Фальц-Фейна, вересень 2017 р.

ІСТОРІЯ УСПІХУ

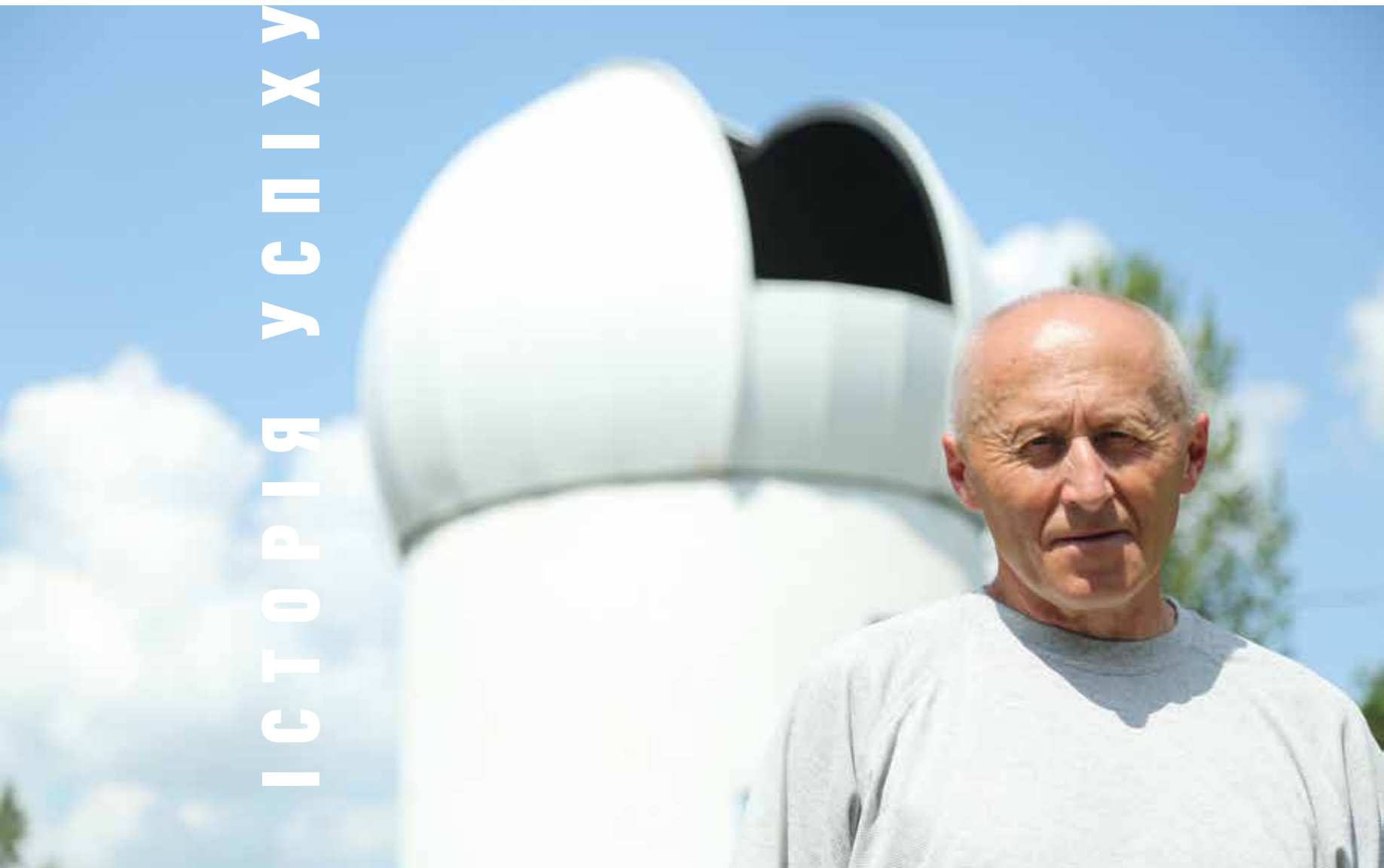
У невеличкому селі під Тернополем працює перша сільська автоматизована обсерваторія, через яку споглядати галактики можна з будь-якої точки України.

ПЕРШІ ВИБОРИ:
25 ЖОВТНЯ 2015 РОКУ

**КІЛЬКІСТЬ РАД,
ЩО ОБ'ЄДНАЛИСЯ:**
5

ПЛОЩА:
83,82 КМ²

НАСЕЛЕННЯ:
6 592 МЕШКАНЦЯ

Вчитель фізики Лозівської школи Михайло Шемеля, червень 2018 р.

Школярі Байковецької сільської об'єднаної громади давно опановують науку астрономію, проте про обсерваторію такого рівня раніше можна було лише мріяти.

Декілька маленьких портативних телескопів слугували громаді інструментами для ознайомлення із зоряним небом. Згодом тут почали проводити конкурс «Астроквест» — гру, під час якої мешканці громади беруть участь цілими родинами. Вона полягає у тому, що спершу командам проводять екскурсії зорями, а потім учасники відтворюють сузір'я на малюнках. Такі спільні заходи надзвичайно згуртовують і добре, що стають традиційними. Мистецтво астрономії у Байковецькій громаді пропагує вчитель фізики Михайло Шемеля.

Уперше чоловік захопився астрономією багато років тому. Разом зі своїми колегами з інших шкіл він побував у різних обсерваторіях, вивчав, як це працює на практиці. Тепер впроваджує набутий досвід у рідній школі, залучає своїх учнів до вивчення таємниць космосу.

Років п'ять тому Михайло познайомився з тернопільським фанатом астрономії Сергієм Вербицьким. Тоді й виникла у нього думка створити обсерваторію й у себе в селі. І час показав, що — не така вже це і шалена ідея була. Тим паче у цій громаді астрономія користується попитом не тільки серед школярів.

БАЙКОВЕЦЬКА

СІЛЬСЬКА ОБ'ЄДНАНА ГРОМАДА

«Я пам'ятаю своє навчання у школі. Нам розповідали що завгодно, окрім того, що було насправді цікаво. Тому я вважаю, що дітей треба вчити чогось справді цікавого і того, що їм знадобиться у житті. А будова всесвіту, я впевнений, цікавить усіх. Он іноді, голову піднімаєш, і вже цікаво: а чому це виглядає саме так? Треба заінтригувати дітей, щоб вони читали, цікавилися, досліджували, а не просто гортали той інтернет», — вважає Михайло Шемеля.

У грудні 2017 року ідея створення сучасної обсерваторії на базі Лозівського НБК перемогла у конкурсі міні-грантів програми USAID DOBRE. Завдяки створенню цієї програми та спільним зусиллям громади вдалося збудувати приміщення для розміщення телескопа й обладнати обсерваторію необхідними навчальними матеріалами. Тож уже в червні 2018 року громада зібралася на офіційне відкриття першої в Україні сільської автоматизованої обсерваторії з потужним телескопом, сучасним комп'ютерним обладнанням та навчальними практичними матеріалами. Потужність телескопа дає змогу спостерігати навіть за найбільш віддаленими галактиками.

Для дітей при обсерваторії діятиме астрошкола — вже підшукали вчителів. А ще хочуть започаткувати курси астрофотографії. За словами Михайла Шемелі, такими напрямами освіти зацікавилися не тільки діти, а й їхні батьки.

Окрім того, обсерваторія може давати прибутки.

«Ідея виникла завдяки залюбленим у космос мешканцям громади. Долучившись до програми DOBRE ми маємо телескоп, а завдяки зростанню доходів громади внаслідок реформи з децентралізації влади — збудували обсерваторію», — розповідає голова громади Анатолій Кулик.

Чимало гостей із Тернопільщини і не тільки приїздять у Байковецьку громаду, аби побачити зорі зблизька. Наразі тут у громаді розглядають ідею розвитку на базі обсерваторії астрономічного туризму і проведення астроекскурсій. Також планують облаштувати хостел для туристів.

Облаштування території біля обсерваторії, село Лозова, червень 2018 р.

Разом з тим, завдяки віддаленому доступу через інтернет, громада зможе «продавати» тимчасовий доступ до користування телескопом. Місцеві астрономи будуть отримувати замовлення на дослідження. Для юних дослідників Михайло Шемеля підшуковує науковців, під керівництвом яких школярі проводитимуть дослідження, а отже, й робитимуть свій внесок у науку, презентуватимуть свої розробки в Україні й за кордоном.

Село Байківці, червень 2017 р.

ІСТОРІЯ УСПІХУ

Баштанський район на Миколаївщині здавна славився своїми аграрними досягненнями. Власне, навіть своєю назвою район зобов'язаний своїй аграрній історії. Але прийшли інші часи і нові люди: нині ця місцевість чекає інше майбутнє – перспективніше.

ПЕРШІ ВИБОРИ:
18 ГРУДНЯ 2016 РОКУ

**КІЛЬКІСТЬ РАД,
ЩО ОБ'ЄДНАЛИСЯ:**
9

ПЛОЩА:
773,85 КМ²

НАСЕЛЕННЯ:
22 740 МЕШКАНЦІВ

Баштанська міська об'єднана громада з'явилася на карті наприкінці 2016 року. До складу ОТГ увійшло 26 населених пунктів. Це найбільша громада Миколаївської області — тут живе понад 20 тисяч людей, що становить більшу частину населення всього Баштанського району.

Уже в перший рік роботи громаді вдалося залучити 50 мільйонів гривень. Це субвенції, інвестиції, гранти, кошти Державного фонду регіонального розвитку і донорів, зокрема, програми USAID DOBRE.

«Децентралізація надала преференції, якими лише треба скористатися. Раніше ми реалізовували проекти по 100 тисяч. А тепер перейшли на мільйони. 50 мільйонів гривень за рік — раніше ми про таке тільки могли мріяти», — каже голова Баштанської об'єднаної громади **Іван Рубський**.

Баштанська міська рада

За цими сумами стоїть щоденна робота людей, які готують проекти, пишуть стратегії та плани. У громаді створили інвестиційний відділ, який займається написанням проектів на фінансування. Зі створення цього відділу треба починати розвиток громади — переконані у Баштанській ОТГ. Зараз чотири працівники відділу встигають не тільки подавати проекти на всі можливі конкурси і гранти, а й допомагати іншим активним мешканцям. Не завжди на роботі можна побачити всіх чотирьох працівників одночасно, адже вони їздять на навчання, обміни досвідом, де шукають можливості та цікаві ідеї для громади. За словами керівниці відділу Наталі Шафорост, вони пишуть багато проектів і не пропускають жодного конкурсу — незалежно від суми фінансування. На написання невеликого проекту потрібно декілька днів. Проте для створення більш масштабних — може знадобитися і півроку.

БАШТАНСЬКА

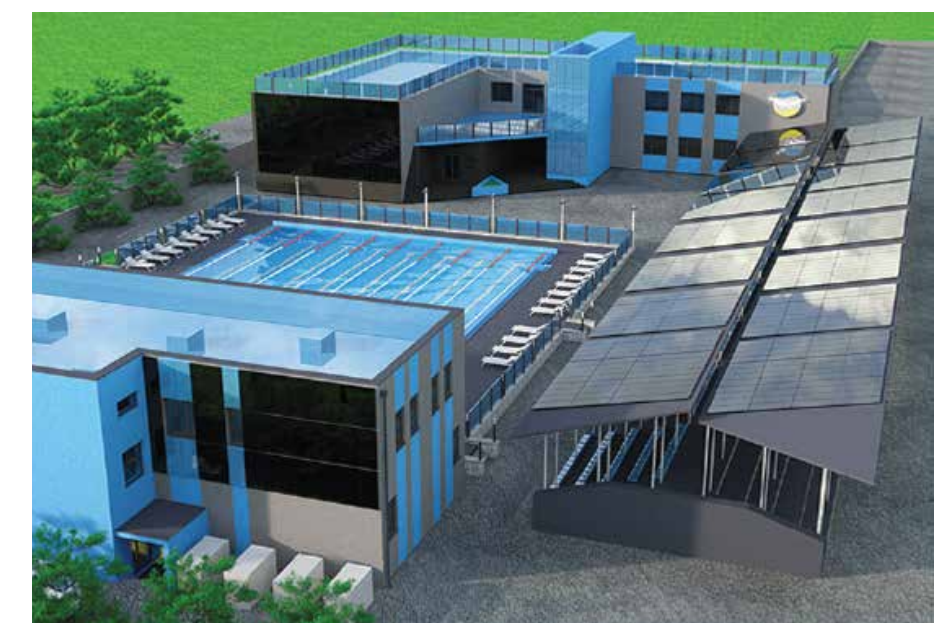
МІСЬКА ОБ'ЄДНАНА ГРОМАДА

«Ми постійно шукаємо можливості для втілення проектів. Їх можна знайти навіть у соціальній мережі Facebook, де усілякі організації пишуть про свої перемоги у конкурсах грантів», — пояснює **Наталія Шафорост**. — **Утім, не варто зупинятися після першої ж відмови. Адже іноді трапляються надзвичайно жорстокі вимоги і високий рівень конкуренції. А з десятка проектів, можливо, пройде тільки один. Проте треба продовжувати вчитися, писати і подавати нові заявки».**

Яскравим прикладом того, як залучені кошти перетворюються на реальні об'єкти, є масштабне будівництво басейну. Баштанська громада довго мріяла про власний басейн, адже пишається своїм земляком — «королем» батерфляю, Семеном Бойченком, 111-кратним чемпіоном, на рахунок якого понад 20 світових рекордів з плавання. У майбутньому тут хочуть створити професійну базу для тренування, а також планують приймати змагання міжнародного рівня.

Ще одним стратегічним кроком для залучення коштів у Баштанській об'єднаній громаді вважають підготовку плану генеральної забудови, який дасть поштовх для залучення інвестицій та розвитку бізнесу. План генеральної забудови чітко розмежовує територію громади, і дає змогу інвестору побачити можливі ділянки для інвестицій та їхнє цільове призначення, отримати гарантію розвитку свого бізнесу.

На досягнутій позначці у 50 мільйонів гривень громада не зупиняється. Баштанська ОТГ не лише ставить вищу планку залучення коштів, а й планує, як надалі заробляти більше за рахунок власних надходжень. У цьому плані генеральної забудови передбачили ділянку для промислового парку. Це територія для створення підприємств, які матимуть спільну інфраструктуру, проте розмішуватимуться так, аби можна було тримати під контролем вплив на довкілля. До речі, з подібним парком представники місцевого самоврядування ознайомилися у Польщі під час навчального туру, який відбувся у рамках програми USAID DOBRE.

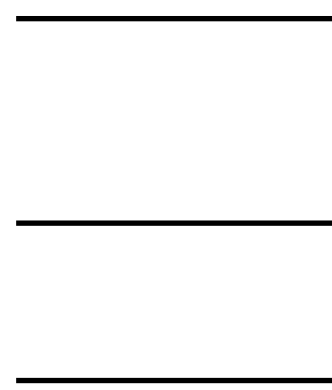
Проект будівництва басейну

Плавець-рекордсмен Семен Бойченко (1912-1987 рр.)

«Поїздка дала нам великий поштовх, адже ми боялися створювати промисловий парк. Вважали, що це для нас не перспективно. Зараз розуміємо, що промислові парки — це майбутнє громад. Більшість коштів, які ми сьогодні залучаємо, спрямовуються на соціальні об'єкти. А розвиток бізнесу — це нові робочі місця і додаткові прибутки у бюджет громади», — підсумував голова Баштанської об'єднаної громади.

Лютеранська кірха, село Шляхове (1880-1890 рр.) — об'єкт, який потребує інвестицій

ІСТОРІЯ УСПІХУ

Уже майже рік, як баскетбол у цій громаді вийшов далеко за межі шкільних секцій. Тепер позмагатися у спритності та влучності на сучасний майданчик приходять цілими родинами. 23 вересня 2017 року в Бобринецькій громаді відкрили вуличний баскетбольний майданчик, оновлений за сприяння програми USAID DOBRE.

**ПЕРШІ ВИБОРИ:
25 ЖОВТНЯ 2015 РОКУ**

**КІЛЬКІСТЬ РАД,
ЩО ОБ'ЄДНАЛИСЯ:
2**

**ПЛОЩА:
194,3 КМ²**

**НАСЕЛЕННЯ:
11 739 МЕШКАНЦІВ**

Перш ніж вирішувати, який саме спортивний майданчик будувати у громаді, серед школярів провели анкетування. Гендерне опитування мало показати, який із видів спорту найбільше сподобається дітям і буде цікавим як хлопцям, так і дівчатам. Тож школярі від 5 до 11 класу обрали баскетбол.

Реконструкція баскетбольного майданчика у Бобринці відбувалася в рамках проекту швидких грантів програми USAID DOBRE на початку липня 2017 року. Місцеві жителі активно долучилися до реалізації проекту: допомагали встановлювати огорожі навколо майданчика, стійки для баскетбольних щитів, готували поверхню під нове покриття.

«Баскетбольний майданчик символізує, що мрії неодмінно збуваються. Для цього треба лише бажання. Ініціатива виходила від дітей, які грали на цьому майданчику. Чесно кажучи, важко було назбирати кошти, щоб здійснити цю мрію. Але за підтримки програми DOBRE це вдалося зробити», — зазначає голова Бобринецької громади **Валерій Сніжко**.

Баскетбольний тренер Володимир Неклеса зауважує, що тепер баскетбол зацікавив не лише дітей, а й дорослих:

«Раніше умов для тренувань узагалі не було. На старому полі взуття дуже швидко стиралося, діти падали, отримували травми, грати було дуже непросто», — розповідає пан **Володимир**.

Тепер у громаді діє п'ять дитячих баскетбольних груп по 10-15 дітей кожна. Три команди хлопчиків та дві — дівчаток. Також грає «ветеранська збірна» у складі — 18 осіб. Окрім того, потренуватися кидати м'яч у кільце, приходять цілими родинами.

«Після тренувань на сучасному майданчику діти відчували смак заслужених перемог, стали ще більш вмотивованими. Минулоріч наші гравці 2003 року народження здобули першість в обласному чемпіонаті серед двох десятків команд!», — додає **Володимир Неклеса**.

БОБРИНЕЦЬКА

МІСЬКА ОБ'ЄДНАНА ГРОМАДА

Відкриття баскетбольного майданчика, місто Бобринець, вересень 2017 р.

На початку літа у Бобринці, під егідою Федерації баскетболу України, відбувся Всеукраїнський турнір зі стрітболу 3×3. Ця гра подібна до баскетболу, але, на відміну від нього, її невід'ємною складовою є виконання трюків із м'ячем під час гри та різноманітних слем-данків (вид кидка), застосування силових прийомів та відволікальних маневрів. Проте на рівні всеукраїнських змагань у Бобринецькій громаді не зупиняються. Невдовзі тут планують приймати баскетбольний табір, до якого приїдуть волонтери з Києва та Лос-Анджелеса.

Тренування місцевої баскетбольної команди, вересень 2017 р.

Багатофункціональний коворкінг-центр уміщує простір для роботи чи тренінгів, відпочинку і перегляду 3D-фільмів, зал для занять фітнесом. Тим часом менш як рік тому це було 300 квадратних метрів розваленого приміщення. Завдяки спільним зусиллям мешканців Доманівської селищної об'єднаної громади було знайдено можливість для його відбудови, і розбиті стіни перетворилися на багатофункціональний простір.

ПЕРШІ ВИБОРИ:
18 ГРУДНЯ 2016 РОКУ

**КІЛЬКІСТЬ РАД,
ЩО ОБ'ЄДНАЛИСЯ:**
3

ПЛОЩА:
225,04 КМ²

НАСЕЛЕННЯ:
8 300 МЕШКАНЦІВ

Зустріч активних мешканців Доманівської громади, червень 2018 р.

Мешканка громади Світлана Матвєєва давно мріяла про те, щоб створити у своєму селищі комфортну кав'ярню або просторий фітнес-зал. Розуміючи, що це не бізнесові проекти і прибутку тут вони не принеситимуть, вирішила спробувати започаткувати соціальне підприємство. Раніше жінка працювала бухгалтером у районному відділі освіти. Та зустріч з Іриною Святченко стала переломною у її житті. Нова очільниця районного відділу освіти показала Світлані світ громадських активностей: створення проектів, пошук грантів. Їхня спільна громадська організація «Фонд розвитку громади селища Доманівка» почала діяти у 2014-му — за два роки до об'єднання громади. Сьогодні Світлана — виконавчий директор організації. Вона зауважує, що після створення Доманівської громади можливостей у них стало більше, адже для міжнародних донорів проекти об'єднаних громад є пріоритетними. Тож активісти не втрачають жодної нагоди зробити щось корисне для людей.

«Мене мотивує мрія - створити цікаве місце, яких так не вистачає у нашій громаді. Колись я хотіла відкрити кав'ярню або фітнес-зал. Але такі бізнес-ідеї спрацювали б у місті, але не в селищі. Тоді я подумала про соціальне підприємництво і почала шукати можливості», — розповідає Світлана Матвєєва.

ДОМАНІВСЬКА

СЕЛИЩНА ОБ'ЄДНАНА ГРОМАДА

Доманівський коворкінг-центр, до ремонту, січень 2018 р.

Перші кроки у створенні коворкінг-центру активісти зробили восени 2017 року, а у квітні 2018-го проект дістав підтримку від програми USAID DOBRE.

У лютому 2018 року власними силами активісти почали робити ремонт. Частково допомогли місцеві підприємці. У процесі роботи доводилося самим вчитися класти плитку, встановлювати кількадеметрові дзеркала тощо. Їхня команда була нечисленною. За словами Світлани Матвєєвої, спершу односельчани не розуміли активності їхньої організації, для чого вони все це роблять. Проте зараз коворкінг-центр користується неабиякою популярністю, надто серед дітей та молоді.

«Якщо є можливості, то ними неодмінно треба скористатися. Немає нічого неможливого. Є лише бажання або небажання працювати», — переконана Світлана Матвєєва.

Доманівський коворкінг-центр, після ремонту, травень 2018 р.

Ініціатори задоволені, що в коворкінг-центр приходять багато дітей, прибігають навіть на великій перерві між уроками. Вони переглядають фільми та мультики у 3D, обговорюють їх. Відкритий простір коворкінг-центру умовно поділено на зони: офіс, тренінгова кімната, місце для проведення творчих вечорів та кінопоказів, майданчик для фітнесу тощо. Тут працює міні-кав'ярня, де можна також замовити чай і безалкогольні коктейлі. Заробіток витрачають на утримання приміщення та його вдосконалення. Наразі активні мешканці Доманівської громади планують створити kid-воркінг — зону розваг для найменших гостей.

Красиви Доманівської об'єднаної громади

ІСТОРІЯ УСПІХУ

Райони на кшталт Маловисківського — віддалені від потужних культурних центрів — зазвичай вважають провінційними та безперспективними. Та чи справді це так? Приглянемося до досвіду Маловисківської об'єднаної громади, що у Кіровоградській області.

**ПЕРШІ ВИБОРИ:
25 ЖОВТНЯ 2015 РОКУ**

**КІЛЬКІСТЬ РАД,
ЩО ОБ'ЄДНАЛИСЯ:
4**

**ПЛОЩА:
231,83 КМ²**

**НАСЕЛЕННЯ:
13 607 МЕШКАНЦІВ**

Населення громади перевищує 13 тисяч мешканців. Понад 700 дітей відвідують різноманітні гуртки. Проте одними лише секціями діти не обмежуються — завдяки своїй активності вони зросли до реалізації власних амбітних проєктів і дієвої практики у стінах міської ради.

Найпопулярніші гуртки традиційно танцювальні та спортивні секції. У Маловисківській громаді виховують чемпіонів. Серед найкращих — призери всеукраїнських змагань, чемпіони України і, навіть кандидат у збірну України з легкої атлетики та чемпіонка Європи із дзюдо.

Окрім звичних популярних секцій, працюють і гуртки з робототехніки та авіамоделювання. Показові польоти виготовлених дітьми літальних апаратів супроводжують міські свята та представлені на виставках різного рівня. А ще вихованці гуртка пишаються своєю історичною розробкою — копією першого літака, створеного у 1910 році інженером-конструктором Олександром Кудашевим. Діти охоче розповідають гостям, як працював літак, а також про життя його розробника. Так технічні знання поєднуються і з історією.

Вихованці гуртка робототехніки та авіамоделювання Маловисківського ДЮЦ, червень 2018 р.

МАЛОВІСКІВСЬКА

МІСЬКА ОБ'ЄДНАНА ГРОМАДА

Нещодавно тут з'явилася секція медіа-освіти. Діти готують інтерв'ю з цікавими та успішними людьми громади. Також почав активно діяти шкільний парламент. Ця діяльність активізувалася із приходом на роботу в ДЮЦ молодшої та перспективної Вікторії Румянцевої, яка повернулася до рідного міста з обласного центру.

«Коли я поверталася додому, боялася, що тут, у маленькому містечку, не буде ніяких можливостей. Але ні. І в маленькій громаді може вирвати життя, якщо є ті, хто готовий діяти. Діти приходять умовитвані й готові вчитися — і саме з такої молоді виростуть відповідальні люди», — каже Вікторія Румянцева.

Дівчина зуміла організувати молодь і показала їй можливості не тільки для особистого розвитку, а й розвитку всієї громади. Представники шкільного самоврядування вийшли з кабінетів і приєдналися до обговорення справ у міськраді, почали готувати власні проєкти. Наприклад, екологічну громадську акцію у місцевому парку діти організували самі. Почали подавати свої проєкти на різні конкурси. Зокрема, з ініціативи дітей за сприяння програми USAID DOBRE у Маловисківській громаді будуватимуть спортивні майданчики просто неба у рамках молодіжного компонента програми.

Молодь з Маловисківської громади бере активну участь у навчальних подіях, організованих програмою USAID DOBRE. І, до речі, не тільки як учасники, а і як волонтери. Восени 2017 року в Малій Висці відбулася молодіжна зустріч (Meet-Up) представників трьох громад-партнерів програми, під час якої були проведені низка тренінгів і дискусійна панель на тему «Формування молодіжної політики в ОТГ». До проведення заходу долучилися й місцеві активісти.

Ось так крок за кроком об'єднана громада спільними зусиллями долає стереотипи «провінційності» та «безперспективності».

Керівник гуртка робототехніки та авіамоделювання Маловисківського дитячо-юнацького центру Віктор Перебейніс, червень 2018 р.

Міський пляж на річці Мала Вись, червень 2018 р.

ІСТОРІЯ УСПІХУ

Мереф'янська міська об'єднана територіальна громада — партнер програми USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE) — створила на своїй території дев'ять об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ) та дев'ять районних комітетів органів самоорганізації населення (ОСН). ОСББ обслуговують 112 багатоповерхівок, а РК ОСН — 9 234 приватних домоволодіння.

**ПЕРШІ ВИБОРИ:
31 ЛИПНЯ 2016 РОКУ**

**КІЛЬКІСТЬ РАД,
ЩО ОБ'ЄДНАЛИСЯ:
2**

**ПЛОЩА:
99,5 КМ²**

**НАСЕЛЕННЯ:
25 585 МЕШКАНЦІВ**

Вікторія Колінько, керівниця ОСББ «Мерефа-Центральна», серпень 2018 р.

Найбільше ОСББ, до якого входять 50 будинків, — «Мерефа-Центральна». Вікторія Колінько, яка п'ять років очолює це ОСББ, розповідає, що у штаті об'єднання працює контролер та інженер, що має півставки, бухгалтер-касір, головний бухгалтер та дев'ять дворників. Мешканці сплачують внески в сумі 2 грн 86 коп за один квадратний метр квартири. Частина коштів спрямовується до накопичувального фонду, і мешканці кожного будинку індивідуально приймають рішення щодо їх використання. До правління ОСББ входять представники будинків, через яких і відбувається пряме спілкування з людьми.

«Мерефа-Центральна», окрім мешканців, отримує кошти від громади через програму підтримки ОСББ. А ще тут навчилися писати та вигравати проекти. «Протягом трьох років співпраці з різноманітними програмами додатково вдалося залучити понад 7 мільйонів гривень на ремонт покрівлі, заміну вікон у під'їздах, утеплення будинків, оновлення електромережі та встановлення дитячих майданчиків», — розповідає Вікторія Колінько.

МЕРЕФ'ЯНСЬКА

МІСЬКА ОБ'ЄДНАНА ГРОМАДА

Також у мережі ОСББ активно працюють зі злісними боржниками і навіть розробили спеціальне положення про роботу з ними. Спершу таких людей попереджають, тоді пропонують допомогу в оформленні субсидії, надають можливість відпрацювати свій борг на користь ОСББ — щось пофарбувати, підмести тощо. Згодом складають угоду про реструктуризацію боргу, і тоді вже, як крайній захід — суд. Положення також містить пункт про відімкнення боржників від інженерних мереж, які обслуговує ОСББ.

Інший досвід — створення районних комітетів ОСН.

«Мешканці протягом року брали активну участь у розробленні положення про роботу районного комітету органів місцевого самоврядування. Зі свого боку, виконавчий комітет Мереф'янської міської ради надав юридично-консультативну допомогу стосовно відображення всіх пропозицій та побажань громадян у документі. Створили у громаді дев'ять районних комітетів ОСН, знайшли лідерів територій. У свою чергу, ці люди підшукали голів квартальних комітетів. Ці Квартальні «входять» до правління районних комітетів ОСН», — пояснює голова Мереф'янської об'єднаної громади **Веніамін Сітов.**

Голова районного комітету ОСН одночасно обіймає посаду інспектора відділу благоустрою виконавчого комітету Мереф'янської міської ради. За кожним районним комітетом закріплено два різноробочих з відділу благоустрою. Окрім громадського навантаження, на голів районних комітетів покладено господарське навантаження на своїй території. Вони контролюють контейнерні майданчики, покіс трави, прибирання снігу, посипання тротуарів піском у разі ожеледиці, займаються підрізанням дерев, вирішують інші господарські питання. Так само ОСН допомагає самотнім людям, які, наприклад, не можуть самотійно косити траву на своєму дворі. Також голова районного комітету ОСН спільно з соціальною службою контролює ситуацію з громадською безпекою.

Ремонт дороги у місті Мерефа, серпень 2018 р.

При кожній школі є господарське приміщення, де зберігаються усі матеріали та документи районного комітету ОСН. Активних голів квартальних комітетів заохочують матеріально.

Веніамін Сітов розповів, що сьогодні у громаді вчать районні комітети ОСН писати та реалізовувати проекти з благоустрою своїх територій. Вони беруть участь і стають переможцями в обласному конкурсі міні-проектів «Разом у майбутнє» та конкурсі міні-проектів, який започаткували у громаді. За рахунок цих коштів ремонтують сходи, встановлюють скейт-парки та дитячі майданчики, створюють світлиці та альпійські гірки.

«Нам вдалося переконати мешканців усіх багатоквартирних і приватних будинків об'єднатися в ОСББ та районні комітети ОСН і безпосередньо долучитися до благоустрою та розбудови своєї громади. Ми створили систему, яка почала працювати ефективно і дає перші позитивні результати», — зазначив Веніамін Сітов.

Панорама міста Мерефи, серпень 2018 р.

ІСТОРІЯ УСПІХУ

«Перш ніж щось зробити — спитай у людей, що їм потрібно» — за таким принципом у Новоукраїнській міській об'єднаній громаді Кіровоградської області активують та мотивують мешканців. Адже якщо люди не тільки споглядають «звіти» із благоустрою, а й самі долучаються, пропонуючи власні ідеї чи фактичною роботою, — вони відчувають відповідальність за свою громаду й цінують зроблене.

ПЕРШІ ВИБОРИ:
27 БЕРЕЗНЯ 2016 РОКУ

**КІЛЬКІСТЬ РАД,
ЩО ОБ'ЄДНАЛИСЯ:**
3

ПЛОЩА:
347,8 КМ²

НАСЕЛЕННЯ:
19 371 МЕШКАНЕЦЬ

Члени молодіжного парламенту в Центрі розвитку ініціатив молоді, місто Новоукраїнка, жовтень 2017 р.

Це головний принцип мешканців Новоукраїнської громади від самого початку її створення — із січня 2017 року. Починали з написання стратегії розвитку громади, визначення актуальних напрямів її розвитку, а згодом — стали подавати власні ініціативи. Серед тих, хто активно долучився до написання стратегії, була майбутня заступниця голови громади Людмила Білокоз. Тоді вона працювала керівником гуртка та заступником директора Центру дитячої та юнацької творчості «Зоріт». Організувала молодь, яка вже тоді зацікавилася процесом децентралізації. Зі своїми запитаннями вони прийшли до міського голови Олександра Корінного: хотіли зрозуміти, що це за реформа і що корисного можна зробити в нових умовах. Активність Людмили та її прагнення змін помітив голова громади й запропонував посаду свого заступника з питань регіонального розвитку та інвестицій.

Тепер Людмила перейшла в місцеве самоврядування, де продовжила втілювати проекти за принципом: запитати в людей чого вони хочуть, і залучати їх до реалізації своїх ініціатив.

Така модель залучення громадськості мотивує людей бути більш активними у різноманітних ініціативах: об'єднуватися у громадські організації, федерації, створювати платформи для дій. Нещодавно спільними зусиллями громади та за підтримки програми USAID DOBRE було оновлено Центр розвитку ініціатив молоді — зі старого приміщення створено сучасний комунікаційний майданчик, де збираються активісти, ветерани АТО, молодь і обговорюють свої стратегії, планують діяльність.

«Центр розвитку ініціатив підштовхнув нашу молодь до нових ідей. Голова громади у вільний час приходив до дітей, аби попрацювати з ними, як зі своїми колегами. Згодом ми побачили результати такої відкритої співпраці, й вирішили перенести цю модель на дорослих. Довести, що місцеве самоврядування відкрите до них. Водночас, ми шукаємо людей, які хочуть робити щось конкретне і корисне, будемо з ними вчитися і залучати до нашої роботи», — розповідає заступниця голови громади Людмила Білокоз.

«В єднанні — сила!» — це новоукраїнське гасло на гербі не лише гарний лозунг, а й філософія життя громади. В об'єднаній громаді діє конкурс міні-проектів «Влада і громада — разом!», який дає змогу мешканцям отримувати з бюджету фінансування на свої проекти. Обов'язковою умовою участі є власний внесок ініціаторів у свою ідею. І це не лише фінанси, а й участь мешканців у будівництві, проведенні промоакцій. Останні два роки завдяки конкурсу міні-грантів активісти будують дитячі та спортивні майданчики, створюють відповідні умови для сортованого збору побутових відходів, пропонують і реалізують ідеї для змістовного відпочинку та занять спортом. За цей час було відібрано 14 проектів. Результати семи з них уже активно використовують мешканці громади, а решту — реалізують до кінця року. Невдовзі у громаді з'явиться сучасний скейт-парк для новачків та професіоналів, співфінансування на який молодь виборола у конкурсі молодіжних грантів програми USAID DOBRE.

Досвід проведення конкурсу міні-проектів показує, що створене спільною працею не потребує особливої охорони, адже мешканці самі дбають і про безпеку, і про стан свого майна. Крім того, люди бачать можливості, результати і готові активніше працювати для розвитку своєї громади, адже вони відчували власну значимість у процесі прийняття рішень.

Відкриття майданчика «BASKET», місто Новоукраїнка, вересень 2017 р.

Мар'янопільський старостат, жовтень 2017 р.

ІСТОРІЯ УСПІХУ

Покровська об'єднана громада — партнер програми USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE) — сьогодні є лідером з упровадження молочних кооперативів. Завдяки внутрішнім та зовнішнім інвестиціям на території громади працюють сільськогосподарські кооперативи «Добробут Андріївки» і «Молочарське». На розвиток кооперативного руху було залучено мільйони гривень. Ольга Кримова, колись сільський голова, а тепер фахівець з інвестицій об'єднаної громади, стояла біля витоків створення молочного кооперативу «Добробут Андріївки».

**ПЕРШІ ВИБОРИ:
18 ГРУДНЯ 2016 РОКУ**

**КІЛЬКІСТЬ РАД,
ЩО ОБ'ЄДНАЛИСЯ:
3**

**ПЛОЩА:
440,3 КМ²**

**НАСЕЛЕННЯ:
17 130 МЕШКАНЦІВ**

Менеджер навчально-демонстраційної ферми «Молочарське» Віталій Ткач, село Олександрівка, вересень 2017 р.

«Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив «Добробут Андріївки» було створено в березні 2010 року. Вивчали схожий досвід на Вінниччині. Отримали допомогу від обласної влади: молоковоз і п'ять доїльних установок, які передали людям, що тримали трьох і більше корів. Доїльні апарати домогосподарства отримували на умовах співфінансування. Люди не вірили в успіх, тож і бажаних спершу не було. А от коли перші родини отримали апарати й відчули вигоду, то й інші господині почали купувати доїльні установки», — розповідає **Ольга Кримова.**

ПОКРОВСЬКА

СЕЛИЩНА ОБ'ЄДНАНА ГРОМАДА

Члени сільськогосподарського кооперативу «Добробут Андріївки» Олена Будь та Сергій Захаренко, село Андріївка, вересень 2017 р.

Навчально-демонстраційна ферма «Молочарське», вересень 2017 р.

Сьогодні кооператив налічує 145 членів, серед яких не лише жителі Андріївки, а й сусідніх сіл і навіть районів Дніпропетровщини та Запорізької області. Щодня кооператив заготовляє близько шести тонн молока. Тут розвивають сімейні міні-ферми, на кожній з яких утримують від 6 до 24 корів. Таких родин у кооперативі одинадцять, вісім з них на території громади. Усі міні-ферми мають холодильні установки, і сюди впродовж двох годин після доїння люди зносять молоко, аби зберегти його якість. А щоб стимулювати родини стати членами молочного кооперативу, безкоштовно передають дійних племінних корів молодим родинам і тим, хто не має змоги їх придбати. Заведено, що якщо народжується бичок, то він залишається в домогосподарстві.

Інше підприємство — СП «Молочарське», що діє в селі Олександрівка, було створено у 2012 році об'єднанням сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів «Господар» за фінансової підтримки уряду Канади. «Молочарське» — єдиний навчальний центр для молочних фермерів в Україні. Такий собі стартап, на базі якого постійно відбуваються безкоштовні тренінги і консультації для малих та середніх виробників молока з Дніпропетровщини та інших областей України.

Тут навчають різних аспектів виробництва молока. Об'єднанню кооперативів «Господар», який налічує 176 членів, вдалося залучити 23 млн гривень інвестиційних коштів на будівництво демонстраційної ферми, придбання корів та техніки. Спеціальний корпус з утепленим дахом для корів породи джерсі, яких завезли з Данії, спроектували канадські інженери.

Порада від голови Покровської громади Світлани Спажевої: кооперація частково вирішує проблему зайнятості населення. А також дає змогу укладати угоди з великими молокопереробними підприємствами, а тому дає більше можливостей та гарантій для членів кооперативу. У Покровській громаді наразі триває робота над створенням кооперативу з бджільництва. Звернулися за консультаційною та експертною допомогою до програми USAID DOBRE. Головне — мати бажання працювати і розвиватися, тоді й міжнародні організації не залишать без підтримки.

Центр селища Покровське, вересень 2017 р.

ІСТОРІЯ УСПІХУ

Усі населені пункти розвиватимуться однаково — так вирішили у Прибужанівській сільській об'єднаній громаді. Писати проекти і створювати нові місця та умови для відпочинку й занять спортом взялася молодь. Облаштування дитячих майданчиків для мешканців громади перетворювалося на справжнє свято — із музикою та в родинній атмосфері.

**ПЕРШІ ВИБОРИ:
11 ГРУДНЯ 2016 РОКУ**

**КІЛЬКІСТЬ РАД,
ЩО ОБ'ЄДНАЛИСЯ:
5**

**ПЛОЩА:
363,6 КМ²**

**НАСЕЛЕННЯ:
8 077 МЕШКАНЦІВ**

«Я роблю все для того, аби мої рідні в селі, мали змогу розвиватися, як жителі міст», — каже активіст, голова молодіжної ради **Андрій Кравченко**.

Він народився у Вознесенську. У студентські роки Андрій разом із друзями починають активно пропагувати спорт, розвивають новий напрям — воркаут (вуличні спортивно-гімнастичні заняття) у навколишніх селах. У місті почав втілювати в життя свій перший проект «Workout» і чотири роки тому разом з командою приїхав у село Яструбинове з показовим виступом. Тут Андрій познайомився з майбутньою дружиною. А в 2015 році переїхав сюди жити й учителювати у місцевій школі. Згодом село — тепер уже рідне — стало частиною Прибужанівської об'єднаної громади. Розуміючи, що саме тут буде жити його родина, Андрій вирішив, що настав час шукати однодумців і створювати комфорт для усієї громади.

«Я народився не в цій громаді, але щиро прагну її розвитку. У мене є родина, дитина. І я хочу, щоб мої близькі комфортно почувалися в нашій громаді. Тим паче ми маємо можливості, можемо вчитися, писати проекти, втілювати їх — і вже бачимо результати. Це додатковий стимул і мотивація», — пояснює **Андрій Кравченко**.

Андрій Кравченко (другий зліва) з командою проекту «Street Workout Voznesensk», село Мартинівське, липень 2018 р.

ПРИБУЖАНІВСЬКА СІЛЬСЬКА ОБ'ЄДНАНА ГРОМАДА

Виступ Михайла Нелюбова з воркауту, село Мартинівське, липень 2018 р.

Під головуванням Андрія Кравченка дієво працює молодіжна рада, яка виступила з ініціативою створити у селах громади дитячі майданчики, а на базі будинків культури — центри дозвілля. Підтримку в реалізації проекту Прибужанівська громада знайшла у програмі USAID DOBRE.

Мешканці сіл згуртувалися і всі разом почали створювати комфортні умови для свого дозвілля, активізувалася молодь. Було встановлено дитячі майданчики, зроблено косметичний ремонт у приміщеннях. Мешканці принесли з дому матеріали, зробили лавки, облаштували для дітей пісочниці, поставили урни. У Дмитрівці — творчі колективи зробили із встановлення майданчика справжнє свято. Підприємці надали спонсорську допомогу: подарували центрам дозвілля картини, ноутбук, принтер, тенісний стіл тощо. Відтак мешканці громади побачили, що проблеми можна вирішувати разом. У червні цього року на території громади запрацювали чотири дитячих майданчики і п'ять центрів дозвілля. Ще один — планують відкрити до кінця року.

Дитячі майданчики ніколи не бувають порожніми. «Ми навіть не знали, що у нашому селі стільки дітей», — жартують місцеві мешканці. У центрах дозвілля збирається не тільки молодь, сюди залюбки приходять відпочити й цікаво провести час усі мешканці громади, адже тут є теніс, більярд, проводяться дискотеки, діє кінозал тощо. Колишні сільські будинки культури зажили новим життям.

Наступним кроком Андрія стала реєстрація громадської організації «Серце Активної Молоді». Настав час діставати із шухляди спортивний проект. Ідею допрацювали і зараз її втілюють у рамках гранту «Місцеві ініціативи для розвитку громад» програми USAID DOBRE. До її реалізації долучилися усі села громади. Спершу організували показовий виступ з воркауту, потім проведуть двомісячне навчання для всіх охочих, сформуєть команди. Відтак спортсмени-переможці у фінальних змаганнях виграють для свого села сучасний майданчик для вуличного воркауту.

Дитячий майданчик у селі Дмитрівка, червень 2018 р.

ІСТОРІЯ УСПІХУ

Лемурійське озеро, або Мертве море України розкинулося на території Присиваської громади. Його вода має яскраво-рожевий колір, берега вкриті білосніжними соляними кристалами, які мають лікувальні властивості.

ПЕРШІ ВИБОРИ:
18 ГРУДНЯ 2016 РОКУ

**КІЛЬКІСТЬ РАД,
ЩО ОБ'ЄДНАЛИСЯ:**
4

ПЛОЩА:
399,53 КМ²

НАСЕЛЕННЯ:
5 002 МЕШКАНЦЯ

Власниця зеленої садиби Ніла Луньова, село Григорівка, червень 2018 р.

Щодня сюди приїздить близько півтисячі туристів. Багато з них шукають, де спинитися на ночівлю, та й щоб неподалік лікувальної водойми. Ще десятиліття тому тут почали запроваджувати так звані зелені садиби. Вони працюють за принципом хостелів: мешканці громади облаштовують кімнати для гостей у власних будинках. Зараз, після об'єднання, мешканці дедалі активніше закликають відкривати зелені садиби. Адже це сприятиме покращенню місцевої інфраструктури, а також є непоганим заробітком для людей. Водночас туристи поповнюють бюджет ОТГ, оскільки користуються транспортом, купують необхідні товари, харчі, лікувальну продукцію у точках продажу біля того ж Лемурійського озера.

Жителька Григорівки Ніла Луньова приймає гостей у своїй зеленій садибі близько десяти років. Каже, роботи в селі не було, то й вирішила облаштувати садибу для туристів, адже це приносило заробіток. Будиночок для гостей розташований в одному дворі з її власним помешканням. Тут просторий двір і комфортні кімнати.

«Головне, щоб було чисто й затишно. І щоб господиня привітною була до гостей, аби вони почувалися як удома. Тоді люди будуть задоволені і прийдуть до нас знову», — вважає Ніла Луньова.

Відклади солі Лемурійського озера, липень 2018 р.

«Найголовніше — це довіра людей до цієї справи. Додаються садиби — покращується інфраструктура. Для нас головне — факт благоустрою, відновлення покинутих будівель, бажання людей надавати послуги, покращувати територію. А це, у свою чергу, приваблює туристів, які вкладають кошти у торгівлю та в бізнес сфери послуг», — пояснює голова громади Сергій Кліщевський.

Місцева влада організовує семінари, зустрічі, тренінги, аби мотивувати людей розвивати зелений туризм. Наразі у Присиваській громаді налічується близько 40 садіб різного рівня — від економ-класу до садіб підвищеного комфорту. Переконаючи місцевих мешканців залучитися до такого міні-бізнесу, керівництво ОТГ найважливішими перевагами вважає — самозайнятість та особисту мотивацію приносити користь і собі, і громаді.

У рамках програми розвитку туристичної інфраструктури облаштували спортивний тренажерний зал, до якого приходять як гості громади, так і місцеві мешканці. Нещодавно оновлено станцію швидкої медичної допомоги, відкрили аптеку, створили амбулаторію. Удосконалення медичної мережі необхідне не лише місцевим жителям, а й людям, що приїждять у Присиваську громаду з метою оздоровлення та лікування.

На цьому громада не має наміру зупинитися. Щоб забезпечити умови для розвитку бізнесу, на 2019 рік місцева рада затвердила найнижчу в районі орендну ставку на землю. Інвесторам, які прийдуть створювати бізнес, обіцяють надати земельну ділянку й допомогти з оформленням документів.

За сприяння програми USAID DOBRE Присиваська громада розробляє просторове планування, яке передбачає оптимальне використання земель, зокрема, за межами населених пунктів. Визначивши потенційні інвестиційні майданчики, громада зможе стати ще більш цікавою та надійною для інвестора.

Лемурійське озеро затоки Сиваш, липень 2018 р.

Молоді українці стають рушійною силою розвитку Слобожанської об'єднаної громади, що на Дніпропетровщині. Оксана Криворучко та Микита Яцун, молоді активісти із Слобожанської громади, мобілізували молодь для виконання доброї, на їхню думку, справи — відкриття молодіжної радіостанції, яка слугуватиме новим медіаресурсом для мешканців, а також навчальним майданчиком для старшокласників, що цікавляться журналістикою. Але неочікувано ця ідея розвинулася у щось набагато більш значуще для громади.

**ПЕРШІ ВИБОРИ:
25 ЖОВТНЯ 2015 РОКУ**

**КІЛЬКІСТЬ РАД,
ЩО ОБ'ЄДНАЛИСЯ:
2**

**ПЛОЩА:
166,4 КМ²**

**НАСЕЛЕННЯ:
14 502 МЕШКАНЦІ**

У червні 2017 року Оксана пройшла конкурсний відбір для участі у молодіжному форумі DOBRE DIY в Дніпрі, організованому програмою USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE). Метою Форуму було надихнути молодь стати агентами змін, зайняти чільні позиції в своїх громадах, навчивши їх оцінювати проблеми і бачити можливості, проектному менеджменту, а також вмінню доносити свої думки до людей, які приймають рішення. Оксана Криворучко брала активну участь у форумі, ділилася своїми ідеями з іншими учасниками і дослухалася до того, про що говорили її однолітки. Ідея створення молодіжної радіостанції прийшла до Оксани саме на форумі. Після повернення до Слобожанської громади вона обговорила її з однолітками і заручилася їхньою підтримкою.

«Раніше я не вірила, що молодь здатна бути рушійною силою для змін у громаді. Але цей форум змінив мою думку. Головне для молоді - не гроші, а відчуття себе частиною процесу змін», — згадує вона.

Перше радіоінтерв'ю з Надзвичайним і Повноважним Послом США в Україні Марі Йованович в Слобожанському НВК №1, березень 2018 року.

17-річний Микита Яцун — один з ініціаторів цього проекту та член молодіжної ради громади розповідає, що проект був настільки грандіозним і цікавим, що його підтримали всі без виключення. В ідею повірили і жителі громади, і місцеві депутати, і голова об'єднаної громади Іван Камінський.

«Мені було цікаво з технічної точки зору. У школі я відповідав за супровід заходів, був ді-джеєм. Тому для мене було надзвичайно корисно розібратися із професійною апаратурою, працювати у прямому ефірі, записувати і монтувати передачі разом із колегами Софією Гудковою та Катериною Сакун, а потім їх видавати в ефір. Молодіжна радіостанція дозволила молоді спробувати себе у ролі радіомедійників», — розповів Микита Яцун.

Разом з однодумцями вдалося отримати підтримку та одержати співфінансування проекту від місцевої влади, і надіслати конкурсну заявку, яку підтримала програма USAID DOBRE.

СЛОБОЖАНСЬКА

СЕЛИЩНА ОБ'ЄДНАНА ГРОМАДА

До підготовчих робіт залучили старшокласників: вони брали участь у демонтажі старих комунікацій у приміщенні майбутньої радіорубки. А згодом із цікавістю випробували новеньке обладнання вже як радіоведучі та автори програм. 29 березня 2018 року молодіжна радіостанція громади вперше вийшла в прямий ефір. Ця радіостанція стала голосом для ідей та ініціатив місцевих мешканців, а також платформою для молодих активістів, де вони можуть отримувати навички відповідальної та незалежної громадської журналістики.

І молодь з усім впоралася «на відмінно», записавши перше радіоінтерв'ю з Надзвичайним і Повноважним Послом США в Україні Марі Йованович, яка відкрила молодіжну радіостанцію.

«Особливо приємно, що саме молодь ініціювала та реалізувала такий проект. Радіостанція допоможе молоді спробувати себе у громадянській журналістиці. Ми сподіваємося, що цей досвід дасть можливість створити справді відповідальні засоби масової інформації і водночас принесе користь громаді», — сказала Марі Йованович.

У громаді планують розширити радіотрансляції і разом з командою учасників позакласного журналістського гуртка просувати бачення молодих людей у місцевому врядуванні Слобожанської громади

«Після літніх канікул радіо виходитиме в ефір на великих перервах. Поки це будуть лише новини, але у планах — інтерв'ю, різні цікаві рубрики», — ділиться Микита Яцун.

Із часом планують під'єднати мережу радіо до початкової школи, а потім вивести трансляцію за межі навчального закладу — на зупинки громадського транспорту, дитячі майданчики та місця скупчення людей. Залучення молоді до процесу прийняття рішень на місцевому рівні є одним із пріоритетних завдань громади, а молодіжна радіостанція слугує важливим засобом комунікації між громадянами та місцевою владою.

Школярі готуються до радіоефіру, березень 2018 року.

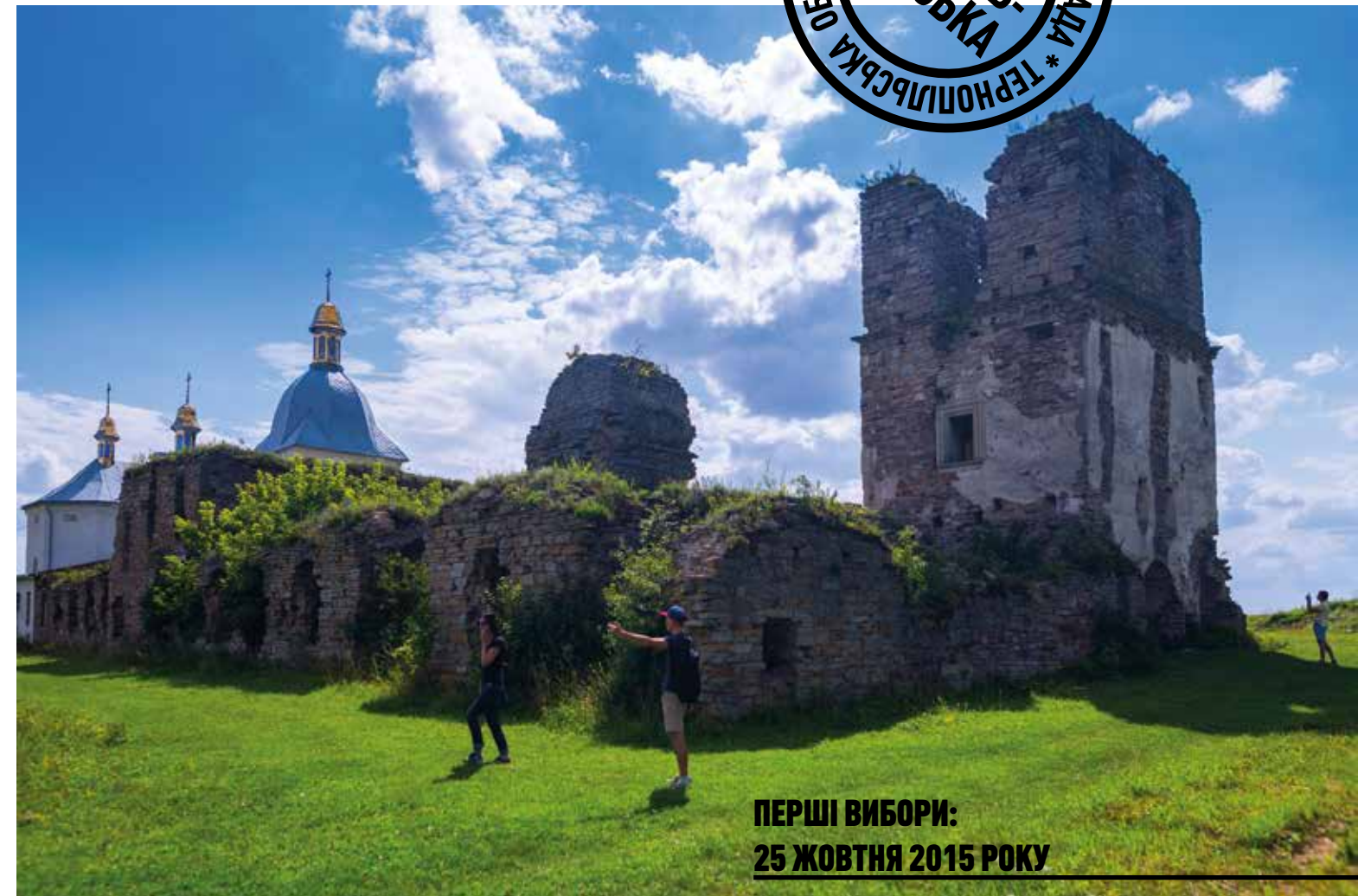

У студії шкільної радіостанції, березень 2018 року.

Микита Яцун та Софія Гудкова в ефірі молодіжної радіостанції, березень 2018 року

ІСТОРІЯ УСПІХУ

**ПЕРШІ ВИБОРИ:
25 ЖОВТНЯ 2015 РОКУ**

**КІЛЬКІСТЬ РАД,
ЩО ОБ'ЄДНАЛИСЯ:
14**

**ПЛОЩА:
398,8 КМ²**

**НАСЕЛЕННЯ:
30 229 МЕШКАНЦІВ**

Іще два роки тому мандрівники приїздили в Тербовлянську громаду, аби лише відвідати фортецю — філію заповідника «Замки Тернопілля». І вважали, що тут більше немає нічого цікавого. Проте цей міф швидко розвіяли ті, хто бачить у своїй громаді набагато більше.

Степан Зелінський народився в Тереховлі. Після здобуття освіти в Івано-Франківську, якийсь час вивчав успішну практику в Польщі — працював гідом і паралельно вивчав мови. Минули роки, і разом із дружиною він повернувся у рідну громаду, аби втілювати свої ідеї з розвитку туризму. Та насамперед треба було зацікавити мешканців, показати їм цінність своєї території. Тож створили комунальне підприємство «Тереховлянський туристично-інформаційний центр», який працює над екскурсійними «меню» та промоцією громади уже для гостей.

«Наша громада має багату історію, архітектуру — такого інші території просто не мають. Лише треба докласти трохи зусиль, маркетингу і створити умови. Мені було шкода, що місто втрачає туристів, а громада — гроші. Я здобував освіту, аби розвивати туризм саме вдома. Я люблю свою громаду і хочу жити тут — і це моя мотивація працювати і шукати нові ідеї», — каже 27-річний директор центру **Степан Зелінський**.

Директор Тереховлянського туристично-інформаційного центру Степан Зелінський демонструє сувенірну продукцію у музеї-майстерні, липень 2018 р.

ТЕРЕХОВЛЯНЬСЬКА

МІСЬКА ОБ'ЄДНАНА ГРОМАДА

Залізничний віадук біля селища Плебанівка — туристична родзинка громади, липень 2018 р.

Молодіжний парк міста Тереховлі, липень 2018 р.

Нові велосипеди у туристично-інформаційному центрі, липень 2018 р.

Разом із командою однодумців Степан Зелінський почав досліджувати та презентувати «туристичні родзинки» Тереховлі. Зараз туристична маршрутна карта громади налічує 15 історичних та архітектурних пам'яток. Проте всі дуже добре розуміють, що для збільшення кількості відвідувачів необхідно розвивати туристичну привабливість місцевості. Туристично-інформаційний центр і музей-майстерня діють поряд у невеликій будівлі. За сприяння програми USAID DOBRE на подвір'ї центру, наразі готують арт-простір — майданчик для спілкування і перегляду фільмів просто неба. Поряд планується створити «Музей на дереві».

Задум полягає в тому, що діятиме такий собі культурний комплекс, де турист зможе власноруч зробити сувенір, який йому до вподоби, відвідати музей історії міста, побачити величезне ліплене дерево, яке «росте» всередині приміщення, продегустувати місцевий мед, самостійно про все дізнатися чи замовити собі гіда. Або ж орендувати велосипед і проїхати запропонованими маршрутами. І все це турист знайде в одному місці. Офіційне відкриття комплексу заплановано на 2019 рік, і громада очікує, що це привабить велику кількість туристів.

Ідея осучаснити експозиції музею належить колишній його працівниці, а нині заступниці міського голови Людмилі Колісник. Активно працювати над проектом почали в листопаді 2017 року і наразі його активно реалізують.

Та й це ще не все. У Тереховлі невдовзі з'являться велоекскурсії. Відповідні маршрути розробляють фахівці центру. За сприяння програми USAID DOBRE для туристично-інформаційного центру придбали 20 велосипедів. Їх планують використовувати під час змагань чи велопробігів, а також здаватимуть в оренду туристам для велопрогулянок або квестів.

Панорама міста Тербовлі, липень 2018 р.

ІСТОРІЯ УСПІХУ

Галузь освіти є ключовою у Стратегії розвитку Царичанської об'єднаної громади. У 2017 році тут було затверджено Програму впровадження STEM- освіти (STEM, з англ. Science, Technology, Engineering, Mathematics — наука, технології, інженерія, математика). Кілька років тому Царичанська ЗОШ I-III ступенів, яка сьогодні є опорною, приєдналася до дослідно-експериментальної діяльності із запровадження STEM-освіти. Проект STEM — унікальний, оскільки забезпечує всебічний і міждисциплінарний зв'язок природничо-математичних наук, інформаційних технологій, інженерії.

ПЕРШІ ВИБОРИ:
18 ГРУДНЯ 2016 РОКУ

**КІЛЬКІСТЬ РАД,
ЩО ОБ'ЄДНАЛИСЯ:**
5

ПЛОЩА:
453,5 КМ²

НАСЕЛЕННЯ:
15 178 МЕШКАНЦІВ

Учениця 11 класу Царичанської школи Яна Овчаренко демонструє телескоп, липень 2018 р.

До обговорення власної моделі STEM-освіти в Царичанській громаді долучилися громадськість, учні, батьки, представники місцевого самоврядування, підприємці, журналісти та інші. Молодь розробила навчально-соціальний проект «Молодь Царичанської громади — за майбутнє: робототехніка для освіти та відпочинку». Він був підтриманий програмою DOBRE, що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID).

Яна Овчаренко, учениця 11 класу Царичанської ЗОШ і голова учнівського самоврядування школи, розповіла, що завдяки програмі DOBRE молодь отримала можливість розробити й втілити у життя власний проект.

«Із першого моменту молодіжний проект підтримали селищний голова Геннадій Сумський і депутати. Також допомагали наші вчителі: керівник школи Таїсія Рашевська та її заступник із навчально-виховної роботи Ольга Блоха. Завдяки проекту школа отримала справжній STEM-центр: два квадрокоптери, потужний телескоп з оптичною конструкцією Шмідта-Кассегрена та комп'ютерним наведенням на об'єкти, інтерактивну дошку, ноутбук і проектор, карту зоряного неба та макети машин. Усе це дуже важливі інструменти, які сьогодні ми використовуємо у навчанні», — ділиться Яна Овчаренко.

ЦАРИЧАНСЬКА

СЕЛИЩНА ОБ'ЄДНАНА ГРОМАДА

Відкриття STEM-центру, жовтень 2017 р.

Сьогодні на базі школи, крім гуртків комп'ютерної грамотності, програмування, діють авіамодельний гурток і STEM-центр, кабінет астрономії та робототехніки. Школярі залюбки беруть участь у різних проектах, досліджують космос та вивчають рідний край.

Реалізований молодіжний проект допоможе громаді підвищити рівень освіти школярів. А громада отримає власні переваги: місцеві активісти вже планують використовувати квадрокоптери для спостереження за сільськогосподарськими угіддями, контролювати паводки та протипожежну безпеку в громаді.

«Я переконаний, що сьогодні потрібно підтримувати і вкладати ресурси в освіту наших дітей. Тому наша громада обрала впровадження STEM-освіти, яка розвиває здібності до дослідницької, аналітичної роботи, експериментування та критичного мислення», — зазначає голова Царичанської об'єднаної громади Геннадій Сумський.

Зона відпочинку на березі річки Оріль, село Турове, липень 2018 р.

